

[Domovská Stránka](#) > ... > [Rodinné Veci a Dedenie](#) > [Deti Z Ukrajiny - Justičná Spolupráca V Občianskych Veciach](#) > [Rodičovské práva a povinnosti](#)

Rodičovské práva a povinnosti

Tieto prehľady vypracovala Európska justičná sieť pre občianske a obchodné veci.

V cezhraničných prípadoch týkajúcich sa rodičovských práv a povinností (napríklad v súvislosti s opatrovníckym právom a právom styku, poručníctvom alebo opatrovníctvom, umiestnením dieťaťa do ústavnej alebo rodinnej starostlivosti) sa v [nariadení Brusel IIb](#) stanovujú pravidlá právomoci EÚ, pričom rozhodné právo pre prípady týkajúce sa rodičovských práv a povinností upravuje [Haagsky dohovor o ochrane dieťaťa z roku 1996](#). Dohovor sa uplatňuje aj v situáciách týkajúcich sa štátov, ktoré nie sú členmi EÚ a sú zmluvnými štátmi tohto dohovoru (napríklad Ukrajina).

Právomoc

Vo veciach rodičovských práv a povinností sa v článku 8 [nariadenia Brusel IIa](#) [1] a článku 7 [nariadenia Brusel IIb](#) stanovuje, že súdy [2] členského štátu [3] majú právomoc v záležitostiach rodičovských práv a povinností k dieťaťu, ktoré má obvyklý pobyt v tomto členskom štáte v čase začatia konania. Ukrajinské súdy si však naďalej zachovávajú právomoc, ak malo dieťa pred vysídlením obvyklý pobyt na Ukrajine. Zmena obvyklého pobytu by si spravidla vyžadovala určitý čas a súd musí overiť, či sú splnené určité požiadavky [4]. Ukrajinské dieťa, ktoré vstúpi do EÚ, preto pravdepodobne určitý čas nebude mať obvyklý pobyt v EÚ, takže sa článok 8 nariadenia Brusel IIa a článok 7 nariadenia Brusel IIb v mnohých prípadoch neuplatnia.

V článku 13 ods. 2 nariadenia Brusel IIa a článku 11 ods. 2 nariadenia Brusel IIb sa stanovuje právomoc založená na prítomnosti dieťaťa v prípadoch utečeneckých detí alebo detí, ktoré boli medzinárodne vysídlené v dôsledku nepokojov v ich domovskom štáte. V článku 52 ods. 2 [Haagskeho dohovoru o ochrane dieťaťa z roku 1996](#) (ktorý sa má vykladať v spojení s odôvodnením 25 nariadenia Brusel IIb) sa však objasňuje, že toto pravidlo právomoci by sa malo uplatňovať len na deti, ktoré mali pred vysídlením obvyklý pobyt v jednom z členských štátov. Ak malo dieťa pred vysídlením obvyklý pobyt v treťom štáte, ako je Ukrajina, mali by sa uplatniť kritéria právomoci Haagskeho dohovoru z roku 1996 týkajúce sa utečeneckých detí a medzinárodne vysídlených detí. Ukrajina a všetky členské štáty EÚ sú zmluvnými stranami Haagskeho dohovoru z roku 1996 ([HCCH | #34 - Tabuľka stavu](#)).

V článku 6 ods. 1 Haagskeho dohovoru z roku 1996 sa stanovuje, že „právomoc rozhodovať v rozsahu článku 5 ods. 1 o utečeneckých deťoch a deťoch, ktoré sa dostali do cudziny v dôsledku nepokojov v ich domovskom štáte, majú orgány zmluvného štátu, na ktorého území sa deti nachádzajú v dôsledku premiestnenia.“

Viac informácií o uplatňovaní Haagskeho dohovoru o ochrane dieťaťa z roku 1996 na deti bez sprievodu a odlúčené deti sa nachádza [tu](#) a [tu](#).

Články 8 a 9 Haagskeho dohovoru z roku 1996, ako aj článok 15 nariadenia Brusel IIa a články 12 a 13 nariadenia Brusel IIb stanovujú, že právomoc môže byť postúpená súdu, ktorý je vo vhodnejšej situácii na prerokovanie veci. V súčasnej situácii by sa to mohlo týkať ochrany dieťaťa z Ukrajiny (napríklad dieťaťa, ktoré prišlo do EÚ bez sprievodu), ak príslušný orgán zistí, že dieťa má rodinných príslušníkov v inom členskom štáte. V takejto situácii môže prvý členský štát požiadať o postúpenie právomoci, ak má dieťa osobitnú väzbu s druhým členským štátom a ak by toto postúpenie bolo v najlepšom záujme dieťaťa.

Na lepšie pochopenie toho, ako uplatňovať nariadenie Brusel IIa alebo nariadenie Brusel IIb, sú užitočnými

nástrojmi praktické príručky, ktoré sú k dispozícii [tu](#).

Rozhodné právo a uznávanie

V prípade vojenskej agresie predstavuje [Haagsky dohovor o ochrane dieťaťa z roku 1996](#) dôležitý nástroj týkajúci sa ochrany detí vrátane detí bez sprievodu, odlúčených migrujúcich detí a detí žiadajúcich o azyl. Ukrajina a všetky členské štáty EÚ sú zmluvnými stranami Haagskeho dohovoru o ochrane dieťaťa z roku 1996 ([HCCH |#34 - Tabuľka stavu](#)).

Treba poznamenať, že v článku 16 ods. 1 Haagskeho dohovoru z roku 1996 sa stanovuje, že otázka, kto má rodičovské práva a povinnosti k dieťaťu priamo zo zákona, sa spravuje právom štátu, kde má dieťa obvyklý pobyt, t. j. v prípade detí, ktoré majú obvyklý pobyt na Ukrajine, ukrajinským právom. To isté platí pre nadobúdanie rodičovských práv a povinností na základe dohody alebo jednostranného úkonu (článok 16 ods. 2 Haagskeho dohovoru z roku 1996). Okrem toho rodičovské práva a povinnosti, ktoré existujú podľa práva štátu, kde má dieťa obvyklý pobyt, zostávajú zachované aj po zmene obvyklého pobytu dieťaťa do iného štátu (článok 16 ods. 3 Haagskeho dohovoru z roku 1996). Výkon rodičovských práv a povinností sa riadi aj právom štátu obvyklého pobytu dieťaťa (článok 17 Haagskeho dohovoru z roku 1996).

Okrem toho článok 23 Haagskeho dohovoru z roku 1996 stanovuje formálne uznávanie všetkých opatrení vydaných v inom zmluvnom štáte priamo zo zákona. V súlade s tým bude ukrajinské opatrenie v rozsahu pôsobnosti dohovoru automaticky uznané v iných zmluvných štátoch bez toho, aby bolo potrebné formálne uznanie. Ukrajinské opatrenia preto zostanú v EÚ v platnosti.

Ako sa ďalej objasňuje v článku 18 Haagskeho dohovoru z roku 1996, rodičovské práva a povinnosti podľa článku 16 tohto dohovoru sa môžu odňať alebo podmienky ich výkonu sa môžu zmeniť opatreniami prijatými podľa tohto dohovoru.

V článku 15 ods. 1 Haagskeho dohovoru z roku 1996 sa stanovuje, že „pri výkone právomoci podľa ustanovení II. kapitoly použijú orgány zmluvných štátov právo svojho štátu“, a preto zmluvné strany uplatňujú v týchto prípadoch svoje vnútroštátne právne predpisy.

Viac informácií o uplatňovaní Haagskeho dohovoru o ochrane dieťaťa z roku 1996 na deti bez sprievodu a odlúčené deti sa nachádza [tu](#) a [tu](#).

Spolupráca medzi ústrednými orgánmi

Upozorňujeme na to, že súčasné krízy ovplyvňujú a môžu dočasne obmedziť fungovanie ukrajinského ústredného orgánu ustanoveného podľa [Haagskeho dohovoru o ochrane dieťaťa z roku 1996](#).

V situáciách týkajúcich sa spolupráce medzi ústrednými orgánmi členských štátov (napríklad ak má dieťa, ktoré bolo umiestnené v jednom členskom štáte, súrodencov v inom členskom štáte), by sa mohli uplatňovať články 55 a 56 [nariadenia Brusel IIa](#) alebo články 80 a 82 [nariadenia Brusel IIb](#).

Pokiaľ ide o pestúnsku starostlivosť, užitočné by mohli byť aj informácie uverejnené na Európskom portáli elektronickej justície, ktoré členské štáty poskytujú o tom, ako prebieha postup cezhraničného umiestňovania vrátane pestúnskych rodín. Možno ich nájsť [tu](#).

Na lepšie pochopenie toho, ako uplatňovať nariadenie Brusel IIa alebo nariadenie Brusel IIb, sú užitočnými nástrojmi praktické príručky, ktoré sú k dispozícii [tu](#).

Kontaktné údaje ústredných orgánov sa uvádzajú ďalej:

- [Nariadenie Brusel IIb](#)
- [Nariadenie Brusel IIa](#)
- [Haagsky dohovor o ochrane dieťaťa z roku 1996](#)

Ako môže pomôcť Európska justičná sieť pre občianske a obchodné veci?

Európska justičná sieť pre občianske a obchodné veci poskytuje podporu pri vykonávaní nástrojov EÚ v oblasti občianskeho súdnictva v každodennej právnej praxi. Okrem ústredného orgánu sa môžete obrátiť aj na kontaktné miesto Európskej justičnej siete vo svojom členskom štáte, ktoré vám pomôže s konkrétnym problémom v cezhraničnom prípade. Vaše kontaktné miesto sa môže napríklad informovať o aktuálnom stave žiadosti, sprostredkovať kontakt medzi dvomi súdmi alebo nájsť kontaktné údaje príslušného orgánu v inom členskom štáte EÚ.

[Viac informácií o Európskej justičnej sieti a o tom, ako môže táto sieť pomôcť.](#)

[Ako nájdem svoje národné kontaktné miesto?](#)

Užitočné odkazy

- Informácie o ukrajinskom práve
  - [Informácie o ukrajinskom práve v oblasti ochrany detí a maloletých osôb bez sprievodu \(275.12 KB - PDF\) SK](#)
  - [Otázky a odpovede o ukrajinskom rodinnom práve \(328.21 KB - PDF\) SK](#)
  - [Postup návratu detí umiestnených v ústavoch \(zariadeniach\) na Ukrajinu \(118.67 KB - PDF\) EN](#)
  - [Viacjazyčný online formulár pre ukrajinské deti, ktoré cestujú do Európskej únie a majú v nej pobyt.](#) Tento formulár umožňuje ukrajinským rodičom alebo právnym zástupcom dieťaťa cestujúceho do Európskej únie uviesť, kto je zodpovedný za cestovanie s dieťaťom a/alebo kto uplatňuje výkon rodičovských práv a povinností k dieťaťu.
- Ústredné orgány:
  - [Nariadenie Brusel IIa](#)
  - [Nariadenie Brusel IIb](#)
  - [Haagsky dohovor o ochrane dieťaťa z roku 1996](#)
- Konzultačná skupina Rady Európy pre deti z Ukrajiny
  - [Prehľad o nadnárodných postupoch a spolupráci \(4.07 MB - PDF\) EN](#)
  - [Informačná poznámka o adopcii počas vojny na Ukrajine \(3.76 MB - PDF\) EN](#)
  - [Kontextuálny prehľad – Reakcia na adopčné iniciatívy v núdzových situáciách \(3.63 MB - PDF\) EN](#)
- Informačná poznámka Haagskeho dohovoru o deťoch zbavených rodinného prostredia v dôsledku ozbrojeného konfliktu na Ukrajine
- Oddiel o ochrane detí na webovej stránke Haagskeho dohovoru
- Uplatňovanie Haagskeho dohovoru o ochrane dieťaťa z roku 1996 na deti bez sprievodu a odlúčené deti
- Dôvodová správa k Haagskemu dohovoru o ochrane dieťaťa z roku 1996
- Praktická príručka k vykonávaniu Haagskeho dohovoru o ochrane dieťaťa z roku 1996
- Publikácie Európskej justičnej siete (vrátane praktických príručiek k uplatňovaniu nariadení Brusel IIa a Brusel IIb) možno nájsť [tu](#).
- [Praktický nástroj pre opatrovníkov: dočasná ochrana pre deti bez sprievodu utekajúce z Ukrajiny](#)

[1] Od 1. augusta 2022 sa nariadenie Brusel IIa nahrádza nariadením Brusel IIb, nariadenie Brusel IIa sa však uplatňuje naďalej v prípade, že konanie začalo pred 1. augustom 2022.

[2] Podľa článku 2 ods. 1 nariadenia Brusel IIa a článku 2 ods. 2 bodu 1 nariadenia Brusel IIb pojem „súd“ označuje všetky orgány v členských štátoch s právomocou vo veciach, ktoré patria do rozsahu pôsobnosti oboch nariadení.

[3] Tieto dve nariadenia sa nevzťahujú na Dánsko, ktoré uplatňuje podobné pravidlá právomoci uvedené v Haagskom dohovore o ochrane dieťaťa z roku 1996.

[4] Pokiaľ ide o výklad pojmu „obvyklý pobyt“, pozri napríklad rozsudky Súdneho dvora EÚ vo veciach case [C-523/07](#), [C-497/10 PPU](#), [C-376/14 PPU](#), [C-111/17 PPU](#), [C-512/17](#) a [C-393/18 PPU](#). Viac informácií nájdete aj v [praktickej príručke k uplatňovaniu nariadenia Brusel IIb](#).

Tieto stránky spravuje Európska komisia. Informácie na tejto stránke nemusia nevyhnutne vyjadrovať oficiálne stanovisko Európskej komisie. Komisia nenesie žiadnu zodpovednosť ani inak neručí za informácie alebo údaje, ktoré tento dokument obsahuje alebo na ktoré odkazuje. Pokiaľ ide o pravidlá v oblasti autorských práv pre webové stránky EÚ, pozri právne upozornenie.